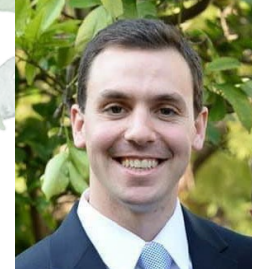

דוד כתב על כל פרשה ופרשה, דברים שבאו מהתכת התורה שלמד בעומק נשמתו המיוחדת. לכבוד חתונתו עם אהובתו מיטל הוצאנו לכבודם את דבריו בחוברת. תהיה תורתו שלו לעילוי נשמתו הטהורה ולזכרו הטוב והמבורך.

לעילוי נשמתו הטהורה
ולזכרו הטוב
של אהובנו
דוד שורץ הי"ד
נפל בקרב
כ"ז בטבת תשפ"ד
8 בינואר 2024

לחצו כאן

כדי לקבל את דברי התורה של דוד

פרשת פקודי

מתוך 'לדוד ברכי נפשי' דברי תורה על סדר פרשיות השבוע, שכתב דוד שורץ הי"ד

הגמרא בסנהדרין (לב, עב) דנה בסיבת גלות מצרים ומביאה שלוש הצעות. הרמב"ן בפרשת לך לך כתב: "דע כי אברהם אבינו חטא חטא גדול בשגגה, שהביא אשתו הצדקת במכשול עון מפני פחדו פן יהרגוהו, והיה לו לבטוח בה' אלוהיו שיציל אותו ואת אשתו... ועל המעשה הזה נגזר על זרעו הגלות בארץ מצרים ביד פרעה". לעומת זאת המלבי"ם ומפרשים נוספים סבורים כי גלות מצרים אינה עונש אלא מהווה הכנה לירושת הארץ. על כל פנים, המשותף לכל הדעות הוא שסיבת גלות מצרים נבעה בעקבות מניע מסוים.

על פי הבנה זו ניתן להבחין כי בשונה ממצרים ומשאר אומות העולם, העם העמלקי נלחם בישראל ללא כל מניע. עם ישראל הותקף בהפתעה גמורה על כל חלקיו: "אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדָרְךָ... כָּל הַנְּחֻשְׁלִים אַחֲרֶיךָ". ה"שפת אמת" כתב: "שאין שמו שלם וכסאו שלם עד שימחה זכר עמלק משום שעמלק מסר נפשו לרעה". פגישה זו עמהם התרחשה בהפתעה גמורה, ולא היתה איזו היכרות מוקדמת שיכלה לשמש כסיבה לתקיפה זו. אכזריות זו של תקיפת הנחשלים, בזמן ש"אֲתָה עֵיף וְיָגַע", מעידה על כך שלא נבעה בעקבות אינטרס מסוים כי אם בעקבות רוע ואכזריות גרידא. הרב אמנון בזק בספרו על ספר שמואל כתב כי התנפלות זו על עם שיצא זה עתה מעבדות בת מאות שנים, ותקיפת החלשים הנחשלים, מצביעות על חוסר המוסריות שבמלחמה זו. בעומק הדברים, נראה כי למעשה רוע גדול זה ואכזריות ייחודית זו ללא כל מניע, הם שהבדילו בינו לבין שאר אומות העולם והם שגרמו לצינוי הייחודי על מחיית עמלק.

על פי פירושו של רש"י בסוף פרשת כי תצא ניתן להעלות הצעה נוספת, וזו לשונו: "משל לאמבטי רותחת שאין כל בריה יכולה לירד בתוכה, בא בן בליעל אחד קפץ ויורד לתוכה, אף על פי שנכוה, הקרה אותה בפני אחרים". ה"שפת אמת" כתב: "וכאשר בני ישראל יצאו ממצרים היו מוכנים להטות כל האומות אל הבורא ית' לולי שקדמן עמלק הרשע ימ"ש על הדרך" (זכור, תר"מ). נראה כי על פי תיאורים אלו, עיקר הפגיעה היתה במעמדו של הקב"ה בעולם. בעומק הדברים מלחמה זו גרמה לעם ישראל להיראות בעיני העמים כאומה כשאר האומות, כמתנהלת בצורה טבעית, וכל יציאתו הגדולה ממצרים כאילו לא מאת ה' היא. כמו כן אפשר לומר שפשט הפסוק "וְלֹא יֵרָא אֱלֹהִים" וכן הפסוק בספר שמות: "מִלְחָמָה לֵה' בְּעַמְלֵק מִדֶּר דֶּר" (שמות טז, יז) מצביעים על כך שתקיפה זו בבחינת חילול ה' היא. על פי הבנה מחודשת זו, חילול ה' ופגיעה זו במעמדו הן שגרמו לצינוי הייחודי למחיית עמלק בכל דור ודור. ממילא ניתן להבין את חומרת המעשה של חילול ה' גם בימינו.

משום שבימינו אבד זכרו של עמלק, מחייה פיזית כפשוטה אינה רלוונטית. אסיים בפירוש ה"שפת אמת" המחדד את חיובנו בזמן הזה במחיית עמלק. "אמרו חז"ל זכור בפה, כי בכח הפה שניתן לבני ישראל יכולין למחות זכר עמלק והוא בכח התורה..." עצם עיסוקנו בתורה בזמן הזה מאפשר לנו לנהל את מלחמת ה' בעמלק מדור דור, לשבר כוחו ולמחות את זכרו כדי שיהא שמו יתברך שלם וכסאו שלם.

לדוד ז"ל היה קשר עמוק לחסידות גור. מצד אמו הוא היה דור שמיני למייסד חסידות גור, רבי יצחק מאיר רוטנברג (אלתר) בעל חידושי הרי"מ, והמשפחה היתה קשורה בקשרי נישואין לנכדו הגדול, ה"שפת אמת". בדברים שכתב על התורה הביא דוד מתורתם של אדמו"רי גור, שטבעו חותם עמוק באישיותו.

רבי יהודה אריה לייב אלטר נולד ביום כ"ט בניסן ה'תר"ז (15 באפריל 1847) לרבי אברהם מרדכי, בנו של מייסד חסידות גור, ולאשתו אסתר. בשנותיו הראשונות הוא התייתם מאמו ומאביו, והוא גדל בבית סבו חידושי הרי"מ. לאחר פטירת סבו סירב לקבל על עצמו את הנהגת החסידות. רק בשנת 1870 הפך לאדמו"ר השלישי מגור, ונודע בשם הספר שקיבץ את דרשותיו על התורה, "שפת אמת". דרשותיו מעלות תובנות נוקבות על התורה, והן מאירות את תולדות חייו ומהוות השראה עבורו גם כיום. לדוגמה, בשנת תרל"ז (1877) הוא הציע את הפירוש הבא על הפסוק במגילת אסתר "וּבְכָל יוֹם מְרַדְּכִי מִתְהַלֵּךְ לְפָנַי חֶצֶר בֵּית הַנְּשִׁים לְדַעַת אֶת שְׁלוֹם אֶסְתֵּר וּמָה יַעֲשֶׂה בָּהּ" [ב' י"א]. וזה לשון קדשו: "נראה שכל הדברים הנזכרים במגילה היה הכל לצורך הנס. ובזאתי זה דבר גדול מאוד שהיה כארבעה וחמשה שנים מעת הילקח אסתר לאחשוורוש, ומרדכי הצדיק הלך בכל יום ויום לראות שלומה, בעבור כי היתה יתומה, ובצער התפיסה בבית הנכרי. ובזכות זה זכה לנס...!" ["שפת אמת" לפורים שנת תרל"ז]. דרשה זו לא רק שהיא חושפת את רגישותו לצרכי היתומים, אלא נושאת מסר עבורו כיום. כפי שעשה מרדכי הצדיק, גם אנו צריכים יום יום לדאוג למי שנמצאים במצוקה ולהתפלל לקב"ה שיושיע אותם, כפי שהוא הציל את אסתר ואת כל היהודים בימי אחשוורוש.

הדברים המובאים השבוע נכתבו על-ידי דוד לפרשת "זכור".

פרשה זו מופיעה בסוף פרשת כי תצא: "זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עַמְלֵק בְּדָרְךָ בְּצֵאתְךָ מִמִּצְרָיִם. אֲשֶׁר קָרָךְ בְּדָרְךָ וַיִּזְנֶב בְּךָ כָּל הַנְּחֻשְׁלִים אַחֲרֶיךָ וְאֲתָה עֵיף וְיָגַע וְלֹא יֵרָא אֱלֹהִים" (דברים כה, יח). לאורך השנים אומות רבות עמדו עלינו לכלותינו. המצרים העבידו את אבותינו בפרך מאתיים ועשר שנים וגזרו על הזכרים שיושלכו ליאור, הרומאים גזרו שמד על ישראל והרגו רבבות ובהם עשרת הרוגי מלכות. אצל שניהם לא מצאנו כי יש חיוב למחות את זכרם בדומה לחיוב מחיית זכר עמלק. בפרשת בשלח כתב רש"י: "נשבע הקדוש ברוך הוא שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו, וכשימחה שמו, יהיה השם שלם, והכסא שלם". הרמב"ם אף מונה זאת כמצוה בספר המצוות (מצוה קפח).

לאור דברים אלו, צריך לעמוד על ייחודו של עמלק, למה 'זכה' עמלק שנשבע הקב"ה שאין שמו שלם עד מחייתו המוחלטת של זרעו בכל דור ודור? אציע שתי הצעות עיקריות לשאלה זו. ניתן לומר בהסתכלות פשוטה כי כל הצרות שהתרחשו לאבותינו על ידי אומות העולם לאורך השנים נבעו ממניע מסוים. עם ישראל לאחר ירידתו של יעקב למצרים השתקע, גדל והתעצם. התעצמות זו על פי פשט הפסוקים זרעה פחד בלב המצרים וגרמה בסופו של דבר לעבדות.